

Факультет дошкільної освіти
Кафедра теорії і методики дошкільної освіти

ОСНОВИ СІМЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійна програма: «Дошкільна освіта та мова і література (англійська)», «Дошкільна освіта та фізична культура», «Дошкільна освіта та логопедія», «Дошкільна освіта та психологія», «Дошкільна освіта та початкова освіта»
Вибіркова дисципліна циклу професійної підготовки
Денна, заочна форми навчання

Викладач: кандидат педагогічних наук, доцент Корякіна Ірина Вікторівна

E-mail: koryakina@gnpu.edu.ua

Кількість часу на вивчення

	Денна ф.н.	Заочна ф.н.
Лекцій	32	10
Практичних занять	28	8
Самостійна робота	120	162
Форма контролю	Залік	Залік

Мета курсу – сформувати теоретичні знання у здобувачів ВО про історичні аспекти української родини, родинну педагогіку, про сучасну типологізацію сімей та їхні основні педагогічні проблеми та підготувати майбутніх фахівців дошкільної освіти до ефективної співпраці з батьками дітей.

Завдання навчального курсу:

- ознайомити здобувачів ВО із закономірностями становлення та функціонування інституту сім'ї в Україні;
- сформувати знання про роль і місце родини у сучасній освітній системі;
- сформувати знання про методи діагностики та оцінки виховного потенціалу сім'ї;
- ознайомити студентів із сучасними підходами до сімейного виховання;
- створювати сприятливі умови родинного виховання, визначати бар'єри у спілкуванні, розуміти їх причини, добирати шляхи їх попередження.

Вивчення ОК дозволить студентам опанувати компетентності і програмні результати навчання, передбачені ОПП підготовки бакалавра, стандартом вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та Професійним стандартом «Вихователь закладу дошкільної освіти», а саме:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти та характеризується комплексністю й невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

КЗ-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, швидко і гнучко реагувати на зміни, виявляти самостійність.

Спеціальні (фахові) компетентності:

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

КС-7. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмні результати навчання:

ПР 5. Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

ПР 13. Здійснювати управління якістю освітнього процесу, керуючись психолого-педагогічними принципами його організації в системі дошкільної освіти та взаємодії з сім'єю.

ПР 15. Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

ПР 16. Проєктувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.

ПР 17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

Організаційні та навчальні обов'язки студентів:

- Відвідувати лекції, практичні заняття.
- Виконувати практичні завдання, передбачені в планах практичних занять.
- Аргументовано відстоювати власну думку з теми заняття.
- Самостійно оволодівати теоретичним матеріалом окремих тем або питань за рекомендованою літературою, складати конспекти, таблиці, схеми, виконувати завдання різного рівня.

- Виконувати завдання тематичного та підсумкового контролю.

- У разі потреби отримувати додаткові консультації викладача за змістом ОК.

- Вчасно складати відповідні теми.

- Дотримуватися правил техніки безпеки й охорони праці.

Відпрацювання пропущеного заняття або перескладання незадовільної оцінки за певну тему передбачає складання/перескладання відповідно до плану конкретного заняття та відбувається в позаурочний час.

Методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, бесіда); наочні (схеми, презентація); практико-теоретичні (розв'язання педагогічних задач, ситуативне моделювання, ділові ігри); інтерактивні (робота в малих підгрупах, розігрування ігрових проблемних ситуацій); методи контролю і самоконтролю (усний і письмовий контроль).

Основні поняття: сімейна педагогіка, родина, сімейне виховання, суспільне виховання, традиції сімейного виховання, педагогічна культура, педагогічне спілкування, міжособистісна взаємодія, діти раннього та дошкільного віку.

Теми лекцій		Денна ф.н.	Заочна ф.н.
1	ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ КУРСУ «ОСНОВИ СІМЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ»	2 год.	2 год.
2	ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ	2 год.	
3	УКРАЇНСЬКИЙ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД ПЕДАГОГІКИ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ	4 год.	2 год.
4	СІМ'Я І ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ (ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ)	2 год.	2 год.
5	ТРАДИЦІЇ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ У РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ	4 год.	
6	ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ ДОРΟΣЛИХ З ДІТЬМИ В СІМ'Ї (ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД)	2 год.	
7	РОЛЬ ЧЛЕНІВ РОДИНИ У СІМЕЙНОМУ ВИХОВАННІ	2 год.	
8	КОМУНІКАТИВНІ БАРЕ'РИ В СІМ'Ї, ЇХ ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПРОФІЛАКТИКИ ТА ПОДОЛАННЯ	4 год.	2 год.
9	ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ У РІЗНИХ ТИПАХ СІМЕЙ	2 год.	
10	МЕТОДИ ВИХОВАННЯ У СІМ'Ї. СИСТЕМА БАТЬКІВСЬКОГО КОНТРОЛЮ	2 год.	
11	ОРГАНІЗАЦІЯ ЗМІСТОВНОГО ДОЗВІЛЛЯ В УМОВАХ СІМ'Ї	2 год.	
12	ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА БАТЬКІВ. ШЛЯХИ І ЗАСОБИ ПІДВИЩЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ БАТЬКІВ	4 год.	2 год.
Теми практичних занять			
1	ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ КУРСУ «ОСНОВИ СІМЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ»	2 год.	
2	ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ	2 год.	2 год.
3	УКРАЇНСЬКИЙ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД ПЕДАГОГІКИ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ	2 год.	
4	СІМ'Я І ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ (ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ)	2 год.	2 год.
5	ТРАДИЦІЇ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ У РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ	2 год.	
6	ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ ДОРΟΣЛИХ З ДІТЬМИ В СІМ'Ї (ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД)	2 год.	
7	РОЛЬ ЧЛЕНІВ РОДИНИ У СІМЕЙНОМУ ВИХОВАННІ	2 год.	
8	КОМУНІКАТИВНІ БАРЕ'РИ В СІМ'Ї, ЇХ ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПРОФІЛАКТИКИ ТА ПОДОЛАННЯ	4 год.	2 год.
9	ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ У РІЗНИХ ТИПАХ СІМЕЙ	2 год.	
10	МЕТОДИ ВИХОВАННЯ У СІМ'Ї. СИСТЕМА БАТЬКІВСЬКОГО КОНТРОЛЮ	2 год.	
11	ОРГАНІЗАЦІЯ ЗМІСТОВНОГО ДОЗВІЛЛЯ В УМОВАХ	2 год.	

	СІМ'Ї		
12	ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА БАТЬКІВ. ШЛЯХИ І ЗАСОБИ ПІДВИЩЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ БАТЬКІВ	4 год.	2 год.

**Перелік питань до підсумкового контролю із дисципліни
«Основи сімейної педагогіки» (залік)**

1. Предмет сімейної педагогіки.
2. Зв'язок сімейної педагогіки з іншими науками.
3. Завдання і методи сімейної педагогіки.
4. Становлення родинної педагогіки.
5. Розвиток теорії сімейного виховання в Україні.
6. Система родинного виховання у спадщині А. С. Макаренка.
7. В. О. Сухомлинський про виховання дитини в умовах сім'ї.
8. Педагогічні погляди Я. А. Коменського щодо виховання дітей дошкільного віку.
9. Сутність поняття сім'я та шлюб. Історія інституту сім'ї та шлюбу.
10. Історичні форми шлюбу в Україні.
11. Стан сім'ї в сучасному суспільстві.
12. Функції сім'ї.
13. Класифікація та типи сімей.
14. Вибір оптимальної моделі побудови сімейних стосунків для ефективного розвитку дитини.
15. Кризові періоди у родині.
16. Роль родини у процесі соціалізації особистості
17. Сімейне виховання та його особливості
18. Педагогічні проблеми сучасної сім'ї.
19. Відповідальність батьків за виховання дитини
20. Основні етапи розвитку і життєдіяльності сім'ї.
21. Функції членів родини щодо виховання дитини.
22. Причини та фактори, що впливають на конфліктність у сім'ї.
23. Способи попередження та шляхи розв'язання сімейних конфліктів.
24. Типи відносин батьків і дітей.
25. Основні напрямки профілактики конфліктів між батьками та дітьми.
26. Особливості та причини сімейних конфліктів.
27. Конфлікти між подружжям.
28. Конфлікти між батьками і дітьми.
29. Практичні рекомендації з профілактики сімейних конфліктів.
30. Організація сприятливого клімату у родині.
31. Стилi поведінки батьків та їх вплив на розвиток дитини.
32. Основні помилки сімейного виховання.
33. Фізичне та психічне насилля у родині та їх наслідки для розвитку дитини.
34. Дисципліна і саморегуляція.
35. Творче використання методів виховання в умовах сім'ї.
36. Основних завдання виховання батьків.
37. Основні моделі виховання батьків.
38. Реалізація завдань основних напрямків виховання в умовах родини.
39. Формування гендерних відмінностей в умовах сім'ї.
40. Передумови взаємодії закладу дошкільної освіти з родинами вихованців.
41. Вітчизняні та зарубіжні педагоги про необхідність взаємодії ЗДО і сім'ї у вихованні підростаючого покоління.
42. Провідні завдання співпраці ЗДО і родини.

43. Гуманізм, демократизм, партнерство - основа ефективності педагогічної освіти батьків.
44. Стимулювання у батьків інтересу до проблем виховання.
45. Специфіка використання методів виховання у родинному вихованні та педагогічному процесі ЗДО.
46. Передумови підвищення педагогічної культури батьків вихованців ЗДО.
47. Різновиди заходів для батьків просвітницького характеру.
48. Зміст, форми і методи удосконалення педагогічної культури батьків.
49. Проблема соціального сирітства.
50. Правові основи і особливості виховання прийомних дітей.
51. Негативний вплив на дітей розлучення батьків.
52. Діалогічність як основа гуманістичної особистісно орієнтованої педагогіки.
53. Правові основи сучасного сімейного виховання.
54. Діагностика порушень прав дитини в сім'ї.
55. Дитяче сирітство як соціальне явище.

**Система оцінювання досягнень здобувачів вищої освіти
(критерії оцінювання та шкала оцінювання) з дисципліни
«Основи сімейної педагогіки»**

Таблиця 1

**Відповідність шкал оцінювання та критеріїв визначення рівнів навчальних
досягнень здобувачів освіти**

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка ECTS	Рівні навчальних досягнень студентів
90-100	A	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями
82-89	B	Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження
74-81	C	Середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками
64-73	D	Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками
60-63	E	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижчим за середній
35-59	FX	Низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни
1-34	F	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни

Таблиця 2

**Розподіл балів у межах навчальної дисципліни «Основи сімейної педагогіки»
(денна форма навчання)**

Практичні заняття та самостійна робота													
Максимальна кількість балів – 84													
ПЗ №1	ПЗ №2	ПЗ №3	ПЗ №4	ПЗ №5	ПЗ №6	ПЗ №7	ПЗ №8	ПЗ №9	ПЗ №10	ПЗ №11	ПЗ №12	ПЗ №13	ПЗ №14

6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
<i>Модульний контроль</i> Максимальна кількість балів – 16										<i>Форма семестрової атестації – залік</i>			
МК №1					МК №2					Максимальна кількість балів – 0			
8					8								

Таблиця 3.

**Розподіл балів у межах навчальної дисципліни «Основи сімейної педагогіки»
(заочна форма навчання)**

<i>Практичні заняття та самотійна робота</i> Максимальна кількість балів – 28				<i>Самотійна робота</i> Максимальна кількість балів – 50								<i>Модульний контроль</i> Максимальна кількість балів – 22		<i>Форма семестрової атестації – залік</i>
ПЗ №1	ПЗ №2	ПЗ №3	ПЗ №4	Тема №5	Тема №6	Тема №7	Тема №8	Тема №9	Тема №...	Тема №14	МК №1	МК №2	Максимальна кількість балів – 0	
7	7	7	7	5	5	5	5	5	5	5	11	11		

Якщо студент отримує загальний бал з навчальної дисципліни не менше 60 балів, то, за згодою студента, він може бути зарахований як підсумковий семестровий бал з навчальної дисципліни (залік).

Список рекомендованих джерел

1. Безпарточна О., Замелюк М., Левицька В., Хомярчук А. Педагогіка партнерства в освітньому середовищі: теорія і технологія: навч.-метод. посіб. Луцьк: ПП Іванюк В.П. 2021. 150 с.
2. Лазарева Л. С. Про оптимізацію взаємодії дошкільного навчального закладу з батьками (Методичні рекомендації) [Електронний ресурс]. URL: <http://osvitacv.com/index.php/doshkilliya/857-2011-06-17-15-11-0> (дата звернення: 03.09.2024)
3. Магдисюк Л., Замелюк М., Безпарточна О., Борбич Н. Психологічна допомога дитині та сім'ї: практикум. Луцьк: Вежа-Друк. 2022. 280 с.
4. Психологія сім'ї: підручник / за ред. В. М. Поліщука. Суми: Університетська книга, 2021. 248 с.